

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษา
ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอ
การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เป็นลักษณะของการวิจัยและ
พัฒนา (Research and Development : R & D) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 วิจัย (Development) : การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) : การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 วิจัย (Development) : การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสาร

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
ประกอบด้วย ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ลักษณะของ
หลักสูตรที่ดี ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร และ
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการ
จัดการศึกษา และในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่มีการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน คือ
1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผล
และการปรับปรุงหลักสูตร และผู้วิจัยได้ใช้การพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนดังกล่าวมาใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร
บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

1.2 ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย
ความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
ประเภทของการฝึกอบรม เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม การประเมิน
หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญ ที่ช่วยพัฒนาและก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แก่ชีวิตคนคิดความรู้หรือความชำนาญงานให้ดีขึ้น โดยการฝึกอบรมได้
นำเอาวิธีการปฏิบัติธรรมตามแนวคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จาก
ประสบการณ์และการปฏิบัติจริง สามารถนำเอาหลักธรรมที่ปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขแล้วพิจารณาเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง

1.3 ผลการศึกษาเรื่องการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ผลการศึกษาเรื่องการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า การดำเนินชีวิตหรือการปฏิบัติธรรมโดยมีสติกำกับอยู่ สตินั้น เรียกว่า อัมปมาท หรือความไม่ประมาท ในชีวิตประจำวันหากมีสติอยู่กับการกระทำทางกาย วาจา ความรู้สึก ความคิด และมีสติรับรู้สิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง จนเข้าใจและยอมรับธรรมชาติเช่นนั้นด้วยจิตใจปกติ ถือได้ว่าเป็นการมีชีวิตอยู่อย่างมีสติและการพัฒนาสติของคนอยู่เสมอ ผู้มีสติจะมีความสุขกับการทำงาน มีการรักษามารยาท ระเบียบวินัย รู้สำนึกในหน้าที่ของคนต่อสังคม ตลอดจนจนถึงมี จริยธรรม ศีลธรรมและมโนธรรม ที่จะช่วยให้สังคมมีความสงบเป็นปกติ จากปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรมรุนแรง ปัญหายาเสพติด และปัญหาอุบัติเหตุ ที่เกิดจากความมึนงงายเมอเรอ และการเอาเปรียบสังคมย่อมลดลง การรักษาศีลย่อมเป็นการสร้างความเมตตาและกรุณาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรมและปัญหาทางจริยธรรมย่อมลดลง ซึ่งศีลจะตั้งมั่นได้ก็โดยอาศัยสติเป็นฐานรองรับ สติจึงมีความสำคัญมากในศีลธรรมและจริยธรรมทุกชั้น สติที่ฝึกไว้ดีแล้ว ย่อมทำให้เกิดปัญญาไตร่ตรองได้ถึงสิ่งที่เป็นสาระไม่เป็นสาระมีประโยชน์ไม่มีประโยชน์ วัฒนธรรมการเลียนแบบในทางเสื่อม และค่านิยมผิดๆ ในสังคมย่อมลดลงหรือหมดไป สติจึงทำให้มนุษย์รู้คุณค่าของชีวิต และสรรพสิ่งทั้งหลาย ทำให้มีการใช้หรือบริโภคปัจจัย 4 อย่างรู้คุณค่าและสำนึกในบุญคุณ ปัญหาต่างๆ ย่อมไม่เกิดความรุนแรงมากหรือสามารถแก้ไขปัญหาได้ง่ายขึ้น เพราะสติทำให้คนเกิดสามัญสำนึกที่ดีขึ้นในจิตใจ ผู้วิจัยจึงได้นำเนื้อหา การเจริญสติ มาประยุกต์ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม

1.4 ผลการศึกษาการส่งเสริมคุณภาพของนักศึกษา

ผลการศึกษาการส่งเสริมคุณภาพนักศึกษา พบว่า การส่งเสริมคุณภาพของนักศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการและด้านวิชาชีพ โดยสนับสนุนให้มีกองพัฒนานักศึกษาเพื่อเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของนักศึกษา ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้นักศึกษา มุ่งเน้นให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจซึ่งได้จัดให้มีกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาบุคลิกภาพ โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

1.5 ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การฝึกอบรมสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติได้จริง ดังเช่น สมพร หวานเสร็จ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครองฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติในการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปฐมวัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พระมหาประนอม ทองไพบุลย์ (2549, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง

การลดทุกข์เพิ่มสุข สำหรับอุบาสก อุบาสิกา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อเรื่องการลดทุกข์เพิ่มสุขสำหรับ อุบาสก อุบาสิกา เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสิริชัย เสรีไตรรัตน์ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศีลธรรม ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และเจตคติต่อเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศีลธรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติได้จริง เป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ

ตอนที่ 2 ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็น คณบดี หัวหน้าสาขาวิชา ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับ ปัญหา ความสำคัญ และความ ต้องการจำเป็น ของการเข้ารับการฝึกอบรม การเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับ นักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี การ นำเสนอมีดังนี้

- 1) สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- 2) ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี จังหวัดลพบุรี
- 3) ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ปัญหา ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม และข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ คณบดี หัวหน้าสาขาวิชา และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผลและ ผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง ทางการทำงาน ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และประสบการณ์การร่วมปฏิบัติธรรมเพื่อนำหลักปฏิบัติหรือใช้ในการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ และค่าร้อยละ (%) นำเสนอดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	6	46.15
หญิง	7	53.85
2. อายุ		
30 – 40 ปี	4	30.76
41 – 50 ปี	3	23.00
51 – 60 ปี	5	38.50
61 – 70 ปี	1	7.74
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	-	-
ปริญญาโท	10	77.00
ปริญญาเอก	3	23.00
4. ตำแหน่ง		
คณบดี	1	7.74
หัวหน้าสาขาวิชา	5	38.50
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร	2	15.38
ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล	2	15.38
ผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรม	3	23.00
5. ประสบการณ์การทำงาน		
10 – 20 ปี	6	46.12
21 – 30 ปี	2	15.38
31 – 40 ปี	5	38.50
41 – 50 ปี	-	-
6. ประสบการณ์อบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติธรรม		
เคย	11	84.62
ไม่เคย	2	15.38

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 53.84 อายุระหว่าง 51 - 60 ปี ร้อยละ 38.50 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ จบปริญญาโท ร้อยละ 77.00 ด้านตำแหน่งการงานพบว่าเป็น หัวหน้าสาขาวิชา ร้อยละ 38.50 ด้านประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 10 – 20 ปี ร้อยละ 46.12 ด้านประสบการณ์อบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติหรือใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ เคยอบรมหรือสัมมนาร้อยละ 84.62

2. ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี จังหวัดลพบุรี

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา และความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม ที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ เห็นด้วยในการจัดอบรมโดยให้เหตุผลว่า 1) ปัญหาเกิดจากนักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจึงทำให้เกิดปัญหา 2) นักศึกษาประพฤติตัวไม่เหมาะสม ไม่เคารพครู อาจารย์เป็นคนก้าวร้าว 3) ใช้กำลังในการตัดสินปัญหา 4) แก้ปัญหาด้วยการหาทางออกจากยาเสพติด 5) ไม่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการนำเทคนิค กระบวนการ และขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรที่จำเป็นสำหรับนักศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีเทคนิค กระบวนการ และขั้นตอนดังนี้ 1) ยกตัวอย่าง กรณีศึกษา 2) การแบ่งกลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรมเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ 3) การสาธิต ได้ตอบปัญหาบรรยาย สรุปรูป 4) การบรรยายประกอบภาพและสื่อ 5) การแสดงละครและบทบาทสมมติ 6) มีกิจกรรมที่หลากหลายเน้นการมีส่วนร่วม 7) วิทยากรควรเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะ 8) มีการนำเสนอผลงาน 9) การอภิปรายสรุปผล

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจัดทำเป็นหลักสูตร พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความต้องการให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจัดทำเป็นหลักสูตรจากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ ดังคำสัมภาษณ์ของหัวหน้าสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ที่กล่าวว่า

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ควรเรียนรู้ทางทฤษฎีแล้วเห็นเป็นรูปธรรมจะได้เป็นแนวทางสำหรับพัฒนานักศึกษาและนักศึกษาจะได้นำหลักการปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง(ประกอบ สมร่าง, 2550, กันยายน 13) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของหัวหน้าโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ที่กล่าวว่า

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการอบรมควรทำให้นักศึกษาเห็นความสำคัญและคุณค่าของสิ่งนั้นก่อน จะได้นำหลักการปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง (วรรณวิไล นันทมานพ, 2550, กันยายน 13)

ด้านการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด เห็นด้วยกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งเป็นภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรมจริยธรรมที่กล่าวว่า

เห็นด้วย เพราะยุคปัจจุบันนี้มีคนอีกจำนวนมากที่ไม่ใส่ใจเรื่องของการเจริญสติ ไม่เห็นคุณค่าของชีวิต เพราะสติถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในชีวิต เพราะจะทำให้เราไม่หลงผิด (พระครูสังฆรักษ์ชัยนันท์ พุทฺธธมฺโม, 2550, กันยายน, 13) ซึ่งสอดคล้องกับให้สัมภาษณ์ ของผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่กล่าวว่า

เห็นด้วย เพราะการเจริญสติ จำเป็นสำหรับทุกชีวิต สติจึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคน พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และสติยังเตือนไม่หลงผิดไปในทางเสื่อม ทำให้สังคมสงบสุข สามารถนำหลักการเจริญสติ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (พระมหาวิระพันธ์ ชุตินฺธฺโญ, 2550, กันยายน 15) ซึ่งสอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ของคุณเบติ ที่กล่าวว่า

เห็นด้วย เพราะจะทำให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้จริง ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุเทพ ย่อนไสว, 2550, กันยายน 14)

ในด้านเนื้อหาในการอบรมควรจัดเนื้อหาเกี่ยวกับ การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ความรู้ ในด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู ความรู้เรื่องการเจริญสติ ความรู้เรื่องสติปัญญา 4 ความรู้เรื่องการควบคุมอารมณ์ ให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของตนเอง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านสื่อและวิธีการจัดกิจกรรม ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมที่จำเป็นสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอว่า สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมควรเป็น 1) วิดีทัศน์ 2) ยกตัวอย่างเหตุการณ์ 3) กรณีศึกษา 4) บทบาทสมมติ 5) สื่อหรือกิจกรรมที่เน้นให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม 6) ปฏิบัติจริงให้มากขึ้นกิจกรรมให้มีการร่วมมือร่วมใจ 8) เป็นเรื่องที่น่าสนใจ 9) สื่อที่ทำให้เกิดการอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง 10) เน้นกิจกรรมที่ทำให้เห็นคุณค่าว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านเวลา ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอว่า การฝึกอบรมควรใช้ระยะเวลา 3 – 5 วัน หรือไม่ต่ำกว่า 18 ชั่วโมง การฝึกอบรมนั้นจึงจะได้ผล เพราะการฝึกอบรมทางด้านจิตใจต้องใช้เวลา จึงจะพอเพียงในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเจตคติ

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนต้องการให้มีแบบประเมินที่รัดกุม และวัดได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์จากการปฏิบัติจริง การทำงานเป็นทีม 2) แบบสังเกตพฤติกรรม 3) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่อบรม 4) แบบวัดความคิดเห็นหรือเจตคติ 5) แบบประเมินตนเอง 6) แบบประเมินก่อน

และหลังฝึกอบรม(ภาพรวม) และควรมีการติดตามผลหลังจากใช้หลักสูตรฝึกอบรมไปแล้วไม่ควรวัดและประเมินผลแค่การเข้าฝึกอบรมก่อนและหลังอย่างเดียว

3. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรม พบว่า ในการจัดกิจกรรมหรือการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าปัญหาที่อาจจะพบคือ ผู้เข้ารับการอบรมขาดความศรัทธา ขาดวิทยากรที่จะประยุกต์หลักสูตร นักศึกษาขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจ ไม่เร้าความสนใจ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำไปใช้ไม่ได้หรือนำไปใช้ได้น้อย ส่วนแนวทางแก้ไข ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรจัด การฝึกอบรมโดยเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำสิ่งที่ได้จากการอบรมไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน มีการฝึกปฏิบัติจริง และมีตัวอย่างทั้งด้านดีและชั่วเพื่อหาทางลดปัญหาทางสังคมที่กำลังเสื่อมโทรม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหรือการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อเสนอแนะว่าควร เป็นการสมัครใจมากกว่าการบังคับ การจัดกิจกรรมควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย มีกิจกรรมที่น่าสนใจและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ระยะเวลาต้องให้เหมาะสมกันในแต่ละกิจกรรม มีการวัดและการประเมินผลครบทั้ง 3 ด้าน คือด้านความรู้ความเข้าใจด้านทักษะและด้านเจตคติ

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมควรเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นคุณค่าของการมีสติ และโทษของการขาดสติ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สอนให้ทุกคนมีสติอย่าประมาท เพราะว่า ความหมายของสติ หมายถึง การระลึกได้ ความรู้ตัว จะเห็นได้ว่า สติ ในทางพระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อสติตามทันขณะปัจจุบันและมองสิ่งต่างๆ ตามที่มันเป็นในขณะนั้นๆ ตลอดเวลาช่วยทำให้คุณภาพจิตใจดีขึ้น บริสุทธิ์ เบิกบาน ผ่องใสและสติยังเกี่ยวเนื่องต่อการทำงานในชีวิตประจำวัน และสติยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้เห็นคุณและโทษของสิ่งที่กำลังทำ โดยใช้สติการพิจารณาว่า สิ่งที่กำลังทำนั้นหากปฏิบัติต่อไป หรือการเลิกปฏิบัติ อย่างใดจะเกิดคุณมากกว่า ซึ่งเป็นการใช้สติปัญญา แล้วเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามนักศึกษา สอบถาม สถานภาพทั่วไป เกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ ความจำเป็น เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ครอบคลุมระดับคิด หลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 29 คน ซึ่งการนำเสนอมีดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา
- 2) ความต้องการในการฝึกอบรมและรูปแบบการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรม มีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 ด้านปัญหาในการฝึกอบรม
- 2.2 ด้านความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรม
- 2.3 ด้านวิธีการฝึกอบรม
- 2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลในการฝึกอบรม

- 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอบรม

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

1. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 29 คน โดยจำแนกตาม เพศ สาขาวิชา ที่อยู่อาศัย ประสบการณ์ในการจัดหรือปฏิบัติธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ และค่าร้อยละ ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	4	13.80
หญิง	25	86.20
2. สาขาวิชา		
การศึกษาปฐมวัย	5	17.20
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	4	13.80
ศิลปกรรม(ตุรียงคศิลป์)	3	11.30
คณิตศาสตร์	6	20.70
ภาษาอังกฤษ	11	37.00

ตาราง (ต่อ)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
3. ปัจจุบันนักศึกษาพักหรืออาศัยอยู่กับ		
บิดา/ มารดา	20	68.06
ญาติๆ	3	11.30
ไม่ใช่ญาติ	1	3.40
อื่นๆ (หอพัก)	5	17.24
4. การเคยเข้าร่วมการปฏิบัติธรรมมาก่อน		
เคย	29	100
ไม่เคย	-	-
5. การจัดโครงการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมต้องการอบรมเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	26	89.66
อบรมคุณธรรมจริยธรรม	10	34.48
การเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อการควบคุมอารมณ์ตัวเอง	5	17.24
อบรมเรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา	3	10.34
การเดินจงกรม	3	10.34
การทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น	3	10.34
6. ถ้าจัดอบรมต้องการเข้าร่วมกิจกรรม		
4 วัน 3 คืน	7	24.14
5 วัน 4 คืน	15	51.54
6 วัน 5 คืน	5	17.42
7 วัน 6 คืน	2	6.90
7. ลักษณะการอบรมที่ต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เข้มข้นมีการฝึกปฏิบัติตลอดการฝึกอบรม	4	13.79
มีกิจกรรมที่หลากหลาย	26	89.66
มีทั้งภาคปฏิบัติและทฤษฎีควบคู่กันไป	10	34.48
8. ความต้องการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม		
เข้าร่วม	29	100
ไม่เข้าร่วม	-	-

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 86.20 ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในสาขาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 37.00 ด้านที่พักหรืออาศัยอยู่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 68.06 ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติทุกคนเคยผ่านการปฏิบัติธรรม คิดเป็น ร้อยละ 100 ด้านถ้ามีการจัดโครงการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรม ส่วนใหญ่ต้องการให้จัด ด้านการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันร้อยละ 89.66 ในด้านการจัดอบรมความ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ต้องการให้จัดกิจกรรมภายใน 5 วัน 4 คืน ร้อยละ 51.54 ใน ด้านความต้องการจัดอบรมส่วนใหญ่ต้องการมีกิจกรรมที่หลากหลายร้อยละ 89.66 ความ ต้องการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในทางการ ปฏิบัติแบบนี้ และทุกคนต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 100

2. ปัญหาความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรมตามโครงการ การเจริญสติเพื่อ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี จังหวัดสพบุรี วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานปรากฏดังตาราง 6 - 9

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับปัญหาทั่วไปของนักศึกษาใน การฝึกอบรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ปัญหาทั่วไปของนักศึกษา			
1.1 ขาดการยับยั้งชั่งใจทำอะไรตามใจตัวเอง	2.97	1.15	ปานกลาง
1.2 ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.55	0.63	มาก
1.3 ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการคิดวิเคราะห์ กับการ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	3.72	0.80	มาก
1.4 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษา	3.90	0.62	มาก
รวม	3.52	0.38	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ปัญหาทั่วไปของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีปัญหาระดับมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาด้าน คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษา ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.62) และข้อที่มีปัญหาระดับมาก ต่ำสุด ได้แก่ ปัญหาด้านขาดการยับยั้งชั่งใจทำอะไรตามใจตนเอง ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 1.15)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับปัญหาความต้องการความจำเป็นของนักศึกษาในการฝึกอบรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. การเจริญสติกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.70	0.76	มาก
2. เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม	3.83	0.77	มาก
3. การควบคุมอารมณ์	3.83	0.84	มาก
4. สติปัญญา 4 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.78	0.80	มาก
รวม	3.78	0.30	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ปัญหาความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรมของนักศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นระดับมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาความต้องการ ความจำเป็นในการควบคุมอารมณ์ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.84) และความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรมด้านเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.77) ข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นระดับมากที่สุด ได้แก่ การเจริญสติกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.76)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับวัดผลความต้องการในการฝึกอบรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1 การบรรยาย	3.86	0.79	มาก
2 สาริต	3.86	0.79	มาก
3 VCD/ สื่อประกอบการบรรยาย	3.90	0.72	มาก
4 การฝึกปฏิบัติจริง	4.03	0.73	มาก
รวม	3.73	0.27	มาก

จากตาราง 8 พบว่า วิธีการฝึกอบรมที่นักศึกษาต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีความต้องการวิธีการฝึกอบรมระดับมากที่สุด ได้แก่ การฝึกปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.73) และ ข้อที่มีความต้องการวิธีการฝึกอบรมระดับมากที่สุด ได้แก่ วิธีการบรรยาย ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.79) และวิธีการสาริต ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.79)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับความต้องการในการวัดผล และการประเมินผลในการฝึกอบรม

การวัดผลและการประเมินผลในการฝึกอบรมที่ต้องการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1 แบบทดสอบ	3.67	0.76	มาก
2 การสังเกตพฤติกรรม	3.70	0.85	มาก
3 การสอบถาม	3.72	0.80	มาก
4 การสัมภาษณ์	3.52	0.71	มาก
5 ผลจากการฝึกปฏิบัติจริง	3.62	0.62	มาก
รวม	3.70	0.23	มาก

จากตาราง 9 พบว่า การวัดผลและประเมินผลในการฝึกอบรมที่นักศึกษาต้องการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= 0.23) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าความต้องการในประเมินระดับมากที่สุด ได้แก่ การสอบถาม ($\bar{X} = 3.72$, S.D.= 0.80) และข้อที่มีค่าความต้องการในประเมินระดับมากที่สุดได้แก่ การสัมภาษณ์ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.71)

ขั้นตอนที่ 2 วิจัย (Development) ผลการพัฒนาหลักสูตร

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ นักศึกษาศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี โดยนำ ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย ขั้นตอน กระบวนการและ องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ความหมายและความจำเป็นของการฝึกอบรม และศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิต ศึกษาสภาพของการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม และความต้องการของ สถานศึกษาเพื่อจะได้จัดเตรียมเนื้อหาในการฝึกอบรมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับ ความต้องการของนักศึกษาและผลการสัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับ แนวทางในการกำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักศึกษาศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัด ลพบุรี ได้นำมาพิจารณา หลักสูตรฝึกอบรมรวมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และผู้เชี่ยวชาญด้าน การวัดผลและประเมินผล ตรวจสอบความสอดคล้องประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย หัวข้อวิชาและเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม และการวัดผลประเมินผล การฝึกอบรม การดำเนินการสร้างหลักสูตรฉบับร่างแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง และ การตรวจสอบหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรฉบับร่างซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 หลักการและเหตุผล ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานมาพิจารณาถึงความเป็นมา ของ ปัญหาความจำเป็นที่ต้องการนำมาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม และ กำหนดหลักการและเหตุผลของหลักสูตร

1.2 จุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม การเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิต หลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี แล้วนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพร้อมทั้ง นำไป ปฏิบัติได้

2. เพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาและหลักปฏิบัติ เกี่ยวกับการเจริญสติที่ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

3. เพื่อให้ศึกษาลำสามารถนำหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการเจริญสติ ไป ประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

1.3 เนื้อหาสาระ การกำหนดเป็นเนื้อหาในสาระของหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัย ราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรีโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แบ่ง ออกเป็นเนื้อหาสาระ ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกิจกรรม จำนวน 13 แผนการจัดกิจกรรมการ ฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 1 พิธีเปิด มอบตัวเป็นศิษย์ แนะนำวิทยากร

1. เน้นกิจกรรม ธรรมปฏิสนธิการประกอบด้วยการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

1.1 ขั้นตอนที่ 1 พระอาจารย์พิธีกร แนะนำขั้นตอนของการปฏิบัติตน เมื่อ เข้าสู่ที่ประชุม การทำความเคารพพระอาจารย์ เคารพคณาจารย์ และเคารพสถานที่ ฝึกความ เป็นระเบียบ ทุกอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง ตามโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 ขั้นตอนที่ 2 พิธีเปิดโครงการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี จังหวัดลพบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีนทิพย์ ภู่อาลี รองคณบดีฝ่ายบริหาร เป็น ประธานฝ่ายฆราวาสให้โอวาท และมอบนักศึกษาแก่ประธานฝ่ายสงฆ์

1.3 ขั้นตอนที่ 3 นักศึกษากล่าวคำปฏิญาณตนมอบตัวเป็นศิษย์ต่อหน้า คณะสงฆ์ และคณาจารย์ และอาราธนา คีล 5 เพื่อสมათานรักษาคีลต่อไป มุ่งส่งเสริมให้ นักศึกษาได้รู้จักรักษาคีล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และสังคม

1.4 ชั้นตอนที่ 4 ประชานฝ่ายสงฆ์ ปฏิสนธิ์การกับคณาจารย์ และนักศึกษา เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องของวิถีการดำรงตนในการอยู่วัดร่วมปฏิบัติธรรม ตลอดระยะเวลา 4 คืน 5 วัน และให้อิโหวาทข้อคิด ทำพิธีเปิดโครงการเป็นลำดับต่อไป

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 2 ตามหาหัวใจ/เมื่อฉันและเธอมาเจอกัน

เน้นส่งเสริมปลูกฝัง ให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่องมารยาททางสังคม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย เช่น การพูด การกราบ การไหว้ เป็นต้น นักศึกษาต้องปฏิบัติ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่ในชีวิตประจำวัน

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 3 คิดปะในการใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทัน

เน้นส่งเสริมปลูกฝัง ให้ความรู้ความเข้าใจ ความหมาย และความสำคัญของการใช้ชีวิต เน้นกิจกรรม ในการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันในโลกโลกาภิวัตน์ ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เราจะดำเนินชีวิตอย่างไรโดยที่ไม่เป็นทุกข์กับสังคมที่กำลังแปรในเรื่องของการสร้างค่านิยมในทางที่ผิดๆ คือการสร้างวัตถุนิยมมากกว่าจิตใจโดยการนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมาสอนใจทำให้เราอยู่กับสังคมได้อย่างสงบสุขไม่ทุกข์ใจ

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 4 ธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เน้นกิจกรรม ภาควิชาการ เป็นกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อให้ความรู้ในเชิงวิชาการ ต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย การลงฐานย่อยแบ่งออกได้ 3 ฐาน

ฐานที่ 1 ก้าวย่างแห่งสติ (สติปัญญาฐาน 4) เป็นการบรรยายเกี่ยวกับความหมายของเรื่องของสติ และการนำสติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ฐานที่ 2 กฎแห่งกรรม เป็นการแสดงเกี่ยวกับเรื่องของหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ให้อัคิด แก่ผู้เข้ารับการอบรมในเรื่องของหลักการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นการสร้างแนวความคิดที่ถูกต้องในการปฏิบัติ เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง อันจะทำให้ไม่เกิดความมกมายในเรื่องกฎแห่งกรรม

ฐานที่ 3 ธรรมะกับความรัก เป็นการนำเสนอแนวทางแห่งรักในส่วนที่เป็นธรรม และให้อัคิดที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตที่เป็นไปในเรื่องของความรักสำหรับวัยรุ่นหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เหมาะสมในเรื่องของความรัก เช่น ความรักของพ่อแม่ ครู เพื่อน เป็นต้น

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 5 ธรรมติดปีก (ทำความดีไม่ต้องเด็ยว)

เน้นกิจกรรมการสร้างกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และเป็นแนวทางในการทำความดีโดยไม่มีขีดจำกัดว่า เราต้องไม่พลัดวันประกันพรุ่ง เมื่อเรามีโอกาสเราจะความดี และเป็นแบบอย่างให้แก่คนอื่น ๆ โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 6 คุณค่าแห่งการเจริญสติ

มุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ความสำคัญเรื่องพัฒนาจิตเจริญปัญญา ที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้จักใช้สติ ก่อนกระทำหรือพูดและรู้ถึงผลที่จะได้รับจากการเจริญภาวนา เน้นการปฏิบัติ คือ เห็นคุณค่าแห่งการเจริญสติ ของดี ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ

แนวคิด รูปแบบ และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการสัมมนาพระพุทธศาสนา รู้จักใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และสามารถนำกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวทางอริยสัจ ๔ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 7 ศิลปะการเรียนรู้ชีวิตอย่างมีสติ

เน้นส่งเสริมปลูกฝัง ให้ความรู้ความเข้าใจ เน้นกิจกรรมการปฏิบัติ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเชิงจิตวิทยา โดยทำเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อยโดยเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางในการนำเสนอกิจกรรมนี้ จะมีพระอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นผู้นำกิจกรรม โดยกิจกรรมนี้มีหัวข้อในการสนทนาอยู่ ๓ เรื่องหลัก คือ

๑. สิ่งที่น่าประทับใจที่สุดในชีวิต
๒. สิ่งที่เกิดพลาดและอยากกลับไปแก้ไขในชีวิต
๓. ข้อเสนอแนะสำหรับเพื่อนในกลุ่มกิจกรรมนี้เป็นลักษณะการให้แต่ละคนพูด

ในสิ่งที่ตนเองอยากพูดอยากระบายความรู้สึกต่าง ๆ และข้อเสนอแนะในสิ่งที่ดี และผิดพลาดสำหรับเพื่อน ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้มีความดีงามยิ่งขึ้น

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 8 นิทานประสาธน์ใจ ละครสะท้อนธรรม

เน้นส่งเสริมปลูกฝัง ให้ความรู้ความเข้าใจ การกระทำตนให้มีคุณค่า สร้างความดี ปาเป็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้คิดเองและลงมือปฏิบัติเอง โดยอาศัยความรู้ความสามารถที่มีอยู่ของสมาชิกในกลุ่มว่ากลุ่มของตัวเองมีความต้องการ ที่จะนำเสนอข้อคิดอะไรแก่เพื่อนผู้เข้าร่วมอบรมโดยใช้การแสดงละครเป็นสื่อในการเรียนรู้ และหลังจากแสดงละครเสร็จ ก็มีการสรุปสิ่งที่แสดงออกไป เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมอบรมได้รู้สิ่งที่กลุ่มนั้น ๆ แสดงออกไป

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 9 ธรรมะวาไรตี้ (สาระธรรม ถาม - ตอบ)

เน้นกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการถาม - ตอบ ปัญหาที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสงสัยอาจจะเป็นปัญหาด้านศาสนา สังคม ครอบครัว หรือปัญหาส่วนตัว และปัญหาอื่นๆ ที่สำคัญและเกิดประโยชน์ เป็นการจัดกิจกรรมในเชิงการให้ความรู้ที่เป็นข้อมูลทางวิชาการ โดยมีพระวิทยากรเป็นผู้ตอบคำถาม หรืออาจจะมีตัวแทนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมขึ้นมาเป็นวิทยากรร่วมตอบปัญหาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน จุดประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านข้อมูลทางวิชาการและคลายข้อสงสัยในเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านศาสนา สังคม ครอบครัวและปัญหาส่วนตัวต่างๆ

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 10 โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

เป็นกิจกรรมที่เน้นการคิดสร้างสรรค์และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ระดมสมองช่วยกันออกแบบโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ก่อให้เกิดความดีงามของคนในสังคมเป็นการช่วยกันแก้ไขปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 11 จุดเทียนอุทิศการณ

เป็นกิจกรรมที่บรรยายเกี่ยวกับการรักและการศรัทธาในวิชาชีพเพื่อให้ข้อคิดในเรื่องของ จิตวิญญาณของความเป็นครู ครูเป็นบุคคลสำคัญและกล่าวถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งเป็นบรมครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย และชี้แนวทางในการสอนธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นการสอนที่แบบคลายและวิเคราะห์ผู้เรียน ผู้ฟัง ตลอดจนให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อความดีงามของแต่ละบุคคลเพื่อประโยชน์แก่ตัวเองและสังคม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 12 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู / เขียนเรียงความเรื่อง"คุณค่าแห่งชีวิต"

เป็นกิจกรรม มุ่งเน้นส่งเสริมปลูกฝังเจตคติที่ดี สร้างจิตสำนึกเรื่องความรักและความศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง เน้นส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้มีความรู้ความเข้าใจ ความหมาย และความสำคัญของคำว่า ครู ประเภทของครู และบทบาทหน้าที่ของศิษย์ที่ปฏิบัติต่อครู

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 13 สรุปลักษณะ/ พิธีปิด / ก่อนจากฝากธรรม/ ผูกพันด้วยห่วงใยผูกใจด้วยห่วงธรรม

เป็นกิจกรรม มุ่งเน้นส่งเสริมปลูกฝังเจตคติที่ดี สร้างจิตสำนึกเรื่องความกตัญญูรู้คุณของพ่อแม่ และปฏิบัติตนตามหน้าที่ เป็นกิจกรรมที่บรรยายสรุปตั้งแต่เริ่มฝึกอบรมจนถึงวันปิดการอบรม กล่าวถึงความรู้สึกดี ๆ ของวันเวลาที่อยู่ร่วมกันมา ต่อด้วยก่อนจากฝากธรรมเป็นการกล่าวอำลาระหว่างพระอาจารย์กับลูกศิษย์ของแต่ละกลุ่มเป็นการให้ข้อคิดก่อนที่จะปิดอบรมโครงการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นการให้คำแนะนำแก่ลูกศิษย์ของแต่ละกลุ่ม พระอาจารย์และคณะวิทยากรเป็นผู้ سخنให้กับผู้ที่เข้ารับการอบรม เพื่อเป็นการให้ความสำคัญและให้กำลังใจแก่ลูกศิษย์ในการที่จะออกไปดำเนินชีวิตก่อนจะจากลา

1.4 วิธีการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ผู้วิจัยนำข้อมูลแนวคิดทฤษฎีที่ศึกษาได้มากำหนดวิธีการฝึกอบรมโดยเน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ โดยการบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจ การสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง

1.5 สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ศึกษา และวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมทั้งหมด โดยเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญค้นหาสื่อต่าง ๆ พร้อมแหล่งการเรียนรู้ ดังนี้ สถานที่ปฏิบัติจริง เช่น วัด เอกสารประกอบคำบรรยาย วีดิทัศน์ ซีดี โปรเจคเตอร์ เพาเวอร์พอยท์ ประกอบคำบรรยาย คอมพิวเตอร์ แผ่นภาพ และวัสดุอุปกรณ์ภายในวัด เป็นต้น ซึ่งส่งเสริม และสนับสนุนผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ติดตามศึกษาภาพ

1.6 การวัดผลและประเมินผล ผู้วิจัยได้สร้างแบบการวัดผลและประเมินผล ดังนี้
1) แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม 2) แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการควบคุมอารมณ์ 3) แบบวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม 4) แบบประเมินทักษะปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรม

5) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินโครงการ 6) แบบสอบถามพฤติกรรมการควบคุม อารมณ์และการเจริญสติหลัง 3 เดือน

2. การประเมินโครงร่างหลักสูตร โดยนำโครงร่างหลักสูตรมาตรวจสอบคุณภาพ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ให้ประธาน คณะกรรมการและที่ปรึกษาวิทยาลัยนพนธ์ตรวจสอบแล้วนำไป ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป / คน เป็นผู้ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณา ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงหลักสูตร ฝึกอบรม เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ที่เข้ารับการฝึกอบรม ตามโครงการการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 29 คน ศูนย์ปฏิบัติธรรมสิริธรรมมุนี ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง สระบุรี นำเสนอ ปรากฏดัง ตาราง 10

ตาราง 10 แสดงผลการประเมินหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							ค่า IOC	ความหมาย
1. ความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. ความสอดคล้องของส่วนประกอบของแผนการจัดกิจกรรมทั้ง 13 แผน	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. ความสอดคล้องของเนื้อหากับระยะเวลาเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. ความสอดคล้องของเป้าหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของแผนการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. ความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. ความสอดคล้องการประเมินผลในหลักสูตรกับการประเมินผลในแผนการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 7 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องในการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม การเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน พบว่า ทุกประเด็นของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ดังนั้นหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยได้ทดลองใช้กับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ที่เข้ารับการฝึกอบรมภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 232 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 29 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้ดำเนินการฝึกอบรมในระหว่างวันที่ 7 - 11 ตุลาคม พุทธศักราช 2550 ตรงกับวันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี 5 दिन 4 วัน ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมสิริธรรมมุนี ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ร่วมกันดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดตลอดระยะเวลาใช้หลักสูตร โดยได้ดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมของหลักสูตรที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรตามกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในการฝึกอบรมสรุปผลได้ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการทดลองใช้หลักสูตร หลังจากผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรฉบับทดลองใช้ และกำหนดวันที่จะดำเนินการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ได้เตรียมการฝึกอบรม ดังนี้

- 1.1 การนำเสนอหลักสูตรการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขออนุญาตดำเนินการ

- 1.2 นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีชี้แจง แก่คณะดีเพื่อขอเก็บข้อมูล และกำหนดวันประชุมชี้แจงรายละเอียดประชุมคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะพระวิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมการเจริญสติ เพื่อทดลองใช้หลักสูตร

- 1.3 ประสานงานกับทางมหาวิทยาลัยเพื่อให้ทางมหาวิทยาลัยทำหนังสือแจ้งนักศึกษาทราบ และสิ่งที่จำเป็นที่นักศึกษาจะต้องนำมาอยู่ค่ายคุณธรรมจริยธรรม โดยแนบตารางฝึกอบรม พร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรม สำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

1.4 ประสานงานเรื่องของสถานที่ฝึกอบรม กำหนดที่ ศูนย์ปฏิบัติการธรรมสิริธรรมมูลนิธิ ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง สระบุรี เป็นสถานที่ดำเนินโครงการฝึกอบรม

1.5 ประสานงานกับพระวิทยากร ผู้วิจัยได้อาราธนาพระวิทยากร (ผู้ช่วยวิจัย) ที่มีความเหมาะสมกับแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม มาจากหลายแห่ง และประสานงานคณะ (ผู้ช่วยวิจัย) ประเมินผลทักษะปฏิบัติโดยการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษา

1.6 การเตรียมเอกสารในการฝึกอบรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารประกอบการฝึกอบรม ประกอบด้วย เอกสารประกอบการฝึกอบรมแก่นักศึกษาผู้เข้ารับการฝึกอบรม และคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมแก่พระวิทยากร (ผู้ช่วยวิจัย) โดยมีเนื้อหาตามหลักสูตรที่ฝึกอบรม แบ่งออกเป็น แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 13 แผน แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม แบบสอบถามพฤติกรรมความควบคุมอารมณ์ แบบวัดพฤติกรรมความเจริญสติโดยให้นักศึกษาประเมินตนเอง แบบวัดพฤติกรรมระหว่างอบรมโดยการสังเกตพฤติกรรม แบบวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม แบบประเมินโครงการ และขออนุญาตใช้เกียรติบัตรจากทางรองเจ้าคณะจังหวัด และทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีจังหวัดลพบุรี ในการมอบให้แก่คณะพระวิทยากรคณาจารย์และนักศึกษาผู้ผ่านการฝึกอบรมทั้งหมด

2. การทดลองใช้หลักสูตร สำหรับการดำเนินการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรกับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ที่เข้ารับการฝึกอบรมภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 232 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 29 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้ดำเนินการฝึกอบรมในระหว่างวันที่ 7 - 11 ตุลาคม พุทธศักราช 2550 ตรงกับวันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี 5 คืน 4 วัน ณ ศูนย์ปฏิบัติการธรรมสิริธรรมมูลนิธิ ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเองตลอดการใช้หลักสูตร

2.1 ดำเนินการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี วันอาทิตย์ที่ 7 ตุลาคม 2550

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 1 พิธีเปิด มอบตัวเป็นศิษย์ และนำวิทยากร

1. เน้นกิจกรรม ธรรมปฏิบัติสนทนาประกอบด้วยดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

1.1 ขั้นตอนที่ 1 พระอาจารย์พิธีกร แนะนำขั้นตอนของการปฏิบัติตน เมื่อเข้าสู่ที่ประชุม การทำความเคารพพระอาจารย์ เคารพคณาจารย์ และเคารพสถานที่ ฝึกความเป็นระเบียบ ทุกอริยาบถ ยืน เดิน นั่ง ตามโอกาสต่าง ๆ

พิธีกรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) เริ่มปฐมนิเทศ และชักซ้อมเตรียมความพร้อมพิธีเปิด ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยยึดจุดมุ่งหมายและแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ โดยเตรียมความพร้อมนักศึกษา ประสานงาน คณาจารย์ คัดเลือกตัวแทนนักศึกษาชายหญิง จำนวน 5 คน เพื่อชักซ้อมพิธีเปิด และมอบตัว เป็นศิษย์ โดยฝึกอบรมนักศึกษาในเบื้องต้นเมื่อเข้าสู่ที่ประชุม ทุกอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง ตาม โอกาสต่าง ๆ เน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อย ฝึกการไหว้ และกราบพระแบบพร้อมเพรียงกัน (อัญชลี พนมมือ , วันทา ยกมือไหว้ และอภิวาท กราบลงแบบสงบ) ปลุกฝังวัฒนธรรมอันดีงาม ของชาติไทย ชี้แจงให้คณาจารย์ นักศึกษาทราบก่อนถึงขั้นตอนพิธีการต่างๆ และกำชับให้อยู่ใน อากาศสงบกาย วาจา และใจ เน้นปลุกฝังความศรัทธาความเลื่อมใส จากการสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความสนใจ และกระตือรือร้นมีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรม โดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

1.2 ขั้นตอนที่ 2 พิธีเปิดโครงการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี จังหวัดลพบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีนทิพย์ ภู่อาลี รองคณบดีฝ่ายบริหาร เป็นประธาน ฝ่ายฆราวาสให้โอวาท และมอบนักศึกษาแก่ประธานฝ่ายสงฆ์

พิธีกรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) ทำพิธีเปิด วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมสิริธรรมมุนี ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี เวลา 09.00 น. กราบอาราธนา พระมหาสมหมาย ฐมฺมเสวี เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ประธานฝ่ายสงฆ์จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยแล้วสู่อาสนะเพื่อทำพิธีเปิด แสดงโอวาทข้อคิด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีนทิพย์ ภู่อาลี รองคณบดีฝ่ายบริหาร ประธานฝ่าย ฆราวาส กล่าวรายงาน พร้อมวัตถุประสงค์ของการจัดงานในครั้งนี้ แล้วกราบอาราธนา พระมหาสมหมาย ฐมฺมเสวี เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรีกล่าวเปิดโครงการฝึกอบรม พร้อมให้โอวาทข้อคิด แก่คณาจารย์ นักศึกษาทั้งหมด เสร็จเรียบร้อยแล้ว ถวายพานรูปเทียน แพนเครื่องสักการะแก่ประธานฝ่ายสงฆ์แสดงความเคารพอ่อนน้อมต่อมตณ ด้วยความศรัทธา เลื่อมใสต่อพระพุทธศาสนา หลังจากนั้นถวายของที่ระลึกแก่ประธานในพิธี และพิธีกรนำเข้าสู่พิธี การในขั้นตอนต่อไป จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความพร้อมปฏิบัติ กิจกรรมตามที่ได้ชักซ้อม ด้วยอาการสงบกาย วาจา นำเลื่อมใสศรัทธา ของผู้เข้าร่วมพิธีเปิด เป็นอย่างดี

1.3 ขั้นตอนที่ 3 นักศึกษากล่าวคำปฏิญาณตนมอบตัวเป็นศิษย์ต่อหน้า คณะสงฆ์ และคณาจารย์ และอาราธนา ศิล 5 เพื่อสมาทานรักษาศีลต่อไป มุ่งส่งเสริมให้ นักศึกษาได้รู้จักรักษาศีล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และสังคม

พิธีกรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) เจริญพรเชิญ ตัวแทนนักศึกษาหญิงชายจำนวน 3 คน เพื่อทำพิธีมอบตัวเป็นศิษย์ของนักศึกษา ตัวแทน

นักศึกษา (นักศึกษาชายหญิง จำนวน 2 คน ถือกานรูปเทียนแพเครื่องสักการะนักศึกษาหญิง จำนวน 1 คน) กล่าวนำคำปฏิญาณตนมอบตัวเป็นศิษย์ต่อหน้าคณะสงฆ์ และคณาจารย์ เสร็จ ข้อความตัวแทนนักศึกษาชายหญิงมอบพานรูปเทียนแพเครื่องสักการะแก่ตัวแทนตัวแทน คณะสงฆ์ ตัวแทนนักศึกษา กล่าวนำคำอาราธนา คีล 5 และสมาทานรักษาคีล เน้นปลูกฝังให้ นักศึกษา รู้จักรักษาเบญจศีล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม ต่อไป จากการ สังเกตพฤติกรรม พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจในขั้นตอนและพิธีการ จากการกล่าว คำอาราธนาคีล 5 ได้พร้อมเพรียงกันถูกต้องตามอักขระวิธีภาษาบาลี มีความสนใจ สนองตอบ ต่อกิจกรรม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงทำให้บรรยากาศบริเวณสถานที่เปิด เต็มไปด้วย ความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

1.4 ขั้นตอนที่ 4 ประธานฝ่ายสงฆ์ ปฏิสันถารกับคณาจารย์ และนักศึกษา เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องของวิธีการดำรงตนในการอยู่วัดร่วมปฏิบัติธรรม ตลอดระยะเวลา 4 คืน 5 วัน และให้อวาทข้อคิด ทำพิธีเปิดโครงการเป็นลำดับต่อไป

พิธีกรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) ประธานฝ่าย สงฆ์ ปฏิสันถารกับคณาจารย์ นักศึกษา สรุปการแสดงอวาทข้อคิดได้ว่า “ให้ตั้งใจศึกษาธรรม ดำรงตนให้น่ารัก เมื่ออยู่วัดร่วมกันปฏิบัติธรรมรักษาคีล การสงบกาย วาจา และใจ มุ่งเน้นให้ สงบวาจาเพราะเป็นธรรมชาติของเด็กที่จะต้องมีการพูดคุย ให้รู้จักใช้วาจาเหมาะสมกับโอกาส อีกเรื่อง คือ เวลาด้วยการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ต่อไป...” (พระมหาสมหมาย ฐมฺเสวี, 2550, 7 ตุลาคม) และทำพิธีเปิด พระพิธีกรว่านำ นักศึกษาแสดงความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตนด้วยวิธี (อัญชลี พนมมือ, วันทา ยกมือไหว้ และ อภิวัต กราบลงแบบสงบ) และกล่าวขอขอบคุณประธานฝ่ายสงฆ์ เป็นอันเสร็จพิธีเปิด จากการ สังเกตพฤติกรรม พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ตั้งใจฟังธรรมะจากประธานฝ่ายสงฆ์ ด้วยกิริยาอันสงบ เป็นอย่างดี

ลำดับต่อไปกิจกรรมกตีกาสัญญาใจ (จัดกิจกรรมการเรียนรู้) เพื่อสอดคล้องกับ ตารางฝึกอบรม (พระทรัพย์ชู มหาวิโร) ทำหน้าที่วิทยากรดำเนินรายการ บอกกตีกาการอยู่ ร่วมกัน เช่น แนะนำสถานที่ทั้งหมดที่ใช้ฝึกอบรมครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ สถานที่พักชาย สถานที่พัก หญิง สถานที่อาบน้ำ เป็นต้น การประทานอาหาร 3 เวลา โดยมีกตีกาอยู่ว่า เมื่อนักศึกษาดีก อาหารคนแรกก็ต้องรอคนสุดท้ายมานั่งที่ก่อน แล้วว่าข้อความก่อนประทานอาหารด้วย เมื่อเสร็จ เรียบร้อยจึงจะรับประทานอาหารได้เพื่อความ เป็นระเบียบวินัย มุ่งเน้นปลูกฝังให้ความรู้ความ เข้าใจเรื่องความอดทน และการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม สอนว่า “เราไม่ได้อยู่คนเดียว ในโลกนี้ เราต้องอยู่กับสังคมจึงไม่ให้เห็นแก่ตัว คิดจะทำอะไรก็ทำไม่สนใจคนอื่น” เหล่านี้เป็นต้น เวลาเดินไปปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้เดินอย่างสำรวม โดยมีหลักอยู่ว่า รับผิดชอบต่อเวลา พุด ไพเราะอ่อนหวาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อ่อนน้อมถ่อมตน ดำรงตนให้ น่ารัก และศึกษา ธรรมะเจริญสติทุกกลมหายใจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง เทคนิคของการฝึกอบรมเพื่อให้

นักศึกษาเกิดความพร้อม และสนใจก่อนปฏิบัติกิจกรรม บอกลัญญาณ ด้วยเสียงระฆังหลังจากนั้นก็ขอเชิญตัวแทนนักศึกษา มากล่าวคำขอบคุณสำหรับอาหารในวันนี้ เป็นต้น เสร็จกิจกรรมจากการสังเกตพฤติกรรม พบว่า นักศึกษามีความสนใจกระตือรือร้นมีความพร้อมและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) เจริญพร ณาจารย์จัดระเบียบนักศึกษาเดินเข้าสู่สถานที่ฝึกอบรม ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมสิริธรรมมูณี ทำการแนะนำพระวิทยากรที่จะทำหน้าที่ในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมทั้งหมดและแจ้งวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ให้คณาจารย์และนักศึกษาทราบ (ผู้ช่วยวิจัย) แจกเอกสารการฝึกอบรม ประกอบด้วย ตารางเวลา ข้อปฏิบัติกิจกรรม เอกสารประกอบการบรรยาย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม เป็นต้น

ทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลา 30 นาที โดยยึดจุดมุ่งหมายและแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรม จากการสังเกตพฤติกรรม พบว่า นักศึกษามีความตั้งใจในการทำแบบทดสอบ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) คัดเลือกตัวแทน นักศึกษาทำหน้าที่ กล่าวนำ แสดงความเคารพ (อัญชดี พนมมื่อ, วันทา ยกมือไหว้ และอภิวาท กราบลงแบบสงบ) ต่อพระวิทยากรที่ทำหน้าที่มาฝึกอบรม ก่อนและหลังกิจกรรมการเรียนรู้ และชักชวนความพร้อมเพรียง การกราบพระ 5 ครั้ง มุ่งเน้นความมีระเบียบเรียบร้อย ควบคุมพฤติกรรมตัวเอง สาธิตการเจริญแบบเคลื่อนไหว และสุดท้ายฝึกการเดินจงกรม บรรยายข้อความประกอบเพลงชาวน์ เพื่อให้นักศึกษาเริ่มกำหนดควบคุมตนเอง เสร็จกิจกรรมจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความพร้อม สนใจ และความตั้งใจฟัง กล่าวแสดงออก การแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้ เป็นอย่างดี

2.2 ดำเนินการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาศรศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี วันที่ 7 ตุลาคม 2550

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 2 ตามหาหัวใจเมื่อนั้นและเธอมาเจอกัน วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระทรัพย์ชู มหาวิโร) โดยยึดจุดมุ่งหมายและแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 3 ศิลปะในการใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทัน

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระมหาประสิทธิ์ ญาณุปทีโป) โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรม

2.3 ดำเนินการฝึกอบรมเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษาศรศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 8 ตุลาคม 2550

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 4 ธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ กิจกรรม ภาควิชาการ เป็นกิจกรรมที่เป็นไป เพื่อให้ความรู้ในเชิงวิชาการต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย การลงฐานย่อยแบ่งออกได้ 3 ฐาน

ฐานที่ 1 ก้าวย่างแห่งสติ (สติปัญญาฐาน 4) เป็นการบรรยายเกี่ยวกับความหมายของเรื่องของสติ และการนำสติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์สุวรรณ สุวณฺโณ) โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

ฐานที่ 2 กฎแห่งกรรม เป็นการแสดงเกี่ยวกับเรื่องของหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ให้อัศจรรย์ แก่ผู้เข้ารับการอบรมในเรื่องของหลักการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นการสร้างแนวความคิดที่ถูกต้องในการปฏิบัติ เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง อันจะทำให้ไม่เกิดความงมงายในเรื่องกฎแห่งกรรม วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระมหาสมควร ธีรสีโร) โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

ฐานที่ 3 ธรรมะกับความรัก เป็นการนำเสนอแนวทางแห่งรักในส่วนที่เป็นธรรมะ และให้อัศจรรย์ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตที่เป็นไปในเรื่องของความรักสำหรับวัยรุ่นหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เหมาะสมในเรื่องของความรัก เช่น ความรักของพ่อแม่ ครู เพื่อน เป็นต้น วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ(พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวีโร) โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรม

จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษา มีความพร้อม สนใจ และความตั้งใจฟัง จากการซักถามพระวิทยากร การบรรยาย นักศึกษากลับแสดงออก การแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี สนุกสนานกับเกม (เทคนิค) พระวิทยากร เป็นต้น

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 5 ธรรมติดปีก (ทำความดีไม่ต้องเดี๋ยว)

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวีโร) โดยยึดจุดมุ่งหมายและแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรมจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษามีความพร้อม สนใจ และการตั้งใจฟัง จากการซักถามพระวิทยากรการบรรยายนักศึกษากลับแสดงออกการแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือและปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 6 คุณค่าแห่งการเจริญสติ

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระมหาวิระพันธ์ ชูติปัญญา) โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรม

2.4 ดำเนินการฝึกอบรมเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษา
ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 9 ตุลาคม 2550

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 7 ศิลปะการเรียนรู้ชีวิตอย่างมีสติ

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ประจำกลุ่ม) โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรม เน้นส่งเสริมปลูกฝัง ให้ความรู้ความเข้าใจ เน้นกิจกรรมการปฏิบัติ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเชิงจิตวิทยา โดยทำเป็น กิจกรรมกลุ่มย่อยโดยเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางในการนำเสนอกิจกรรมนี้ จะมีพระ อาจารย์ประจำกลุ่มเป็นผู้นำกิจกรรม โดยกิจกรรมนี้มีหัวข้อในการสนทนาอยู่ ๓ เรื่องหลัก คือ

๑. สิ่งที่น่าประทับใจที่สุดในชีวิต

๒. สิ่งที่เกิดพลาดและอยากกลับไปแก้ไขในชีวิต

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับเพื่อนในกลุ่มกิจกรรมนี้เป็นลักษณะการให้แต่ละคนพูด ในสิ่งที่ตนเองอยากพูดอยากระบายความรู้สึกต่างๆ และข้อเสนอแนะในสิ่งที่ดี และผิดพลาด สำหรับเพื่อนๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้มีความดีงามยิ่งขึ้นจากการสังเกต พฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษา มีความ พร้อม สนใจ และการตั้งใจฟัง จากการซักถามพระวิทยากรการบรรยาย นักศึกษากล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 8 นิทานประสาธใจ ละครสะท้อนธรรม

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระมหาประสิทธิ์ ญาณปทีโป) ให้ความรู้ ความเข้าใจ การกระทำตนให้มีคุณค่า สร้างความดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นกิจกรรมที่ เป็นการแสดงออกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้คิดเองและลงมือปฏิบัติเอง โดยอาศัยความรู้ความสามารถที่มีอยู่ของสมาชิกในกลุ่มว่ากลุ่มของตนเองมีความต้องการ ที่จะ นำเสนอข้อคิดอะไรแก่เพื่อนผู้เข้าร่วมอบรมโดยใช้การแสดงละครเป็นสื่อในการเรียนรู้ และ หลังจากแสดงละครเสร็จ ก็มีการสรุปสิ่งที่แสดงออกไป เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมอบรมได้รู้สิ่งที่กลุ่ม นั้นๆ แสดงออกไป จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการ ฝึกอบรม พบว่า นักศึกษามีความพร้อม สนใจ และการตั้งใจฟัง จากการซักถามพระวิทยากร การบรรยายนักศึกษากล้าแสดงออกการแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรม ได้เป็นอย่างดี

2.5 ดำเนินการฝึกอบรมเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 10 ตุลาคม 2550

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 9 ธรรมะวาไรตี้ (สาระธรรม ถาม - ตอบ)

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทุกรูปที่อยู่ในโครงการฝึกอบรม) กิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการถาม - ตอบ ปัญหาที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความ สงสัยอาจจะเป็นปัญหาด้านศาสนา สังคม ครอบครัว หรือปัญหาส่วนตัว และปัญหาอื่นๆ ที่ สำคัญและเกิดประโยชน์ เป็นการจัดกิจกรรมในเชิงการให้ความรู้ที่เป็นข้อมูลทางวิชาการ โดยมี พระวิทยากรเป็นผู้ตอบคำถาม หรืออาจจะมีตัวแทนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมขึ้นมาเป็นวิทยากร

ร่วมตอบปัญหาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน จุดประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านข้อมูลทางวิชาการและคลายข้อสงสัยในเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านศาสนา สังคม ครอบครัว และปัญหาส่วนตัวต่างๆ โดยยึดจุดมุ่งหมาย และ แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษา มีความพร้อม สนใจ และการตั้งใจฟัง จากการซักถามพระวิทยากรการบรรยาย นักศึกษากล้าแสดงออกการแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 10 โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ กิจกรรม (พระมหาประสิทธิ์ ญาณปทีโป) ได้อธิบายการทำโครงการ ที่เน้นการคิดสร้างสรรค์และให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมได้ระดมสมองช่วยกันออกแบบโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ก่อให้เกิดความดีงามของคนในสังคมเป็นการช่วยกันแก้ไขปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมอีกทางหนึ่งด้วย โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษามีความพร้อม สนใจ และการตั้งใจฟัง จากการซักถามพระวิทยากร การบรรยาย นักศึกษากล้าแสดงออกการแสดงความคิดเห็นให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 11 จุดเทียนอุดมการณ์

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ กิจกรรม (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) ได้บรรยายเกี่ยวกับการรักและการศรัทธาในวิชาชีพเพื่อให้ข้อคิดในเรื่องของ จิตวิญญาณของความเป็นครู ครูเป็นบุคคลสำคัญและกล่าวถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งเป็นบรมครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายและชี้แนวทางในการสอนธรรมของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นการสอนที่แยกคลายและวิเคราะห์ผู้เรียน ผู้ฟัง ตลอดจนให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ที่เหมาะสมเพื่อความดีงามของแต่ละบุคคลเพื่อประโยชน์แก่ตัวเองและสังคม โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรมจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมพบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความพร้อม สนใจ และการตั้งใจฟัง จดบันทึกข้อความจากการบรรยาย ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

2.6 ดำเนินการฝึกอบรมเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษา
ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 11 ตุลาคม 2550

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 12 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู
เรียงความเรื่องคุณค่าแห่งชีวิต

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ กิจกรรม (พระครูสังฆรักษ์ชยันต์ พุทธิมโม) ได้บรรยายเกี่ยวกับการรักและการศรัทธาในวิชาชีพเพื่อให้ข้อคิดในเรื่องของ จิตวิญญาณของความเป็นครู ครูเป็นบุคคลสำคัญและกล่าวถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งเป็นบรมครูของเทวดาและ

มนุษย์ทั้งหลาย และชี้แนวทางในการสอนธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นการสอนที่แบบคลาสิก และวิเคราะห์ให้ผู้เรียน ผู้ฟัง ตลอดจนให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ที่เหมาะสมเพื่อความดีงามของแต่ละบุคคลเพื่อประโยชน์แก่ตัวเองและสังคม ประกอบกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยมีคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมแล้วให้นักศึกษาเขียนเรียงความเรื่อง “คุณค่าแห่งชีวิต”

จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า นักศึกษา มีความพร้อม สนใจ และความตั้งใจฟัง จากการซักถามพระวิทยากร การบรรยาย กล่าวแสดงออก การแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี สนุกสนานกับเกม (เทคนิค) พระวิทยากร และประกอบกับความชำนาญในการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น สื่อภาพ เพาเวอร์พอยท์ เป็นต้น

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ 13 สรุปกิจกรรม/ พิธีปิด / ก่อนจากฝากธรรม/ ผูกพันด้วยห่วงใยผูกใจด้วยห่วงธรรม

วิทยากรทำหน้าที่ดำเนินรายการ (พระอาจารย์ทรัพย์ชู มหาวิโร) โดยยึดจุดมุ่งหมาย และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมทำพิธีขอขมาและตั้งจิตอธิษฐาน(เจตคติ) ปฏิญาณตนต่อหน้าพระรัตนตรัยตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ว่า ข้าพเจ้าจะลูกที่ศิษย์ของพ่อ – แม่ และเป็นศิษย์ที่ดีของ ครู – อาจารย์ ส่วนมากผู้เข้ารับการฝึกอบรมสำนึกและซาบซึ้งจนแสดงพฤติกรรมออกมาทางกายเมื่อรับฟังการบรรยาย แม้กระทั่งคณะอาจารย์ก็มีพฤติกรรมเช่นเดียวกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม บรรยากาศในพิธีเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความรักความห่วงใยและความเมตตาของคณะอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษาและไม่เป็นอายุที่จะไปกราบที่ตักของคณะอาจารย์ เพื่อขอขมา เป็นกิจกรรมปลูกฝังเจตคติสำนึกที่ดีต่อผู้มีพระคุณ

พิธีปิดการฝึกอบรม และมอบเกียรติบัตร ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำพิธีขอขมาคณะสงฆ์ทุกรูป อาจจะมีประพาศิสงฆ์เกินโดยไม่ได้ตั้งใจ ทางกาย วาจา และใจ เพื่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิตการศึกษาต่อไป ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในพิธีปิด (พระใสว สัมปัญา ผู้วิจัย) ได้กล่าวถวายรายงาน และกราบอาราธนาพระเดชพระคุณพระราชเมธากร เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ มอบเกียรติบัตร และแสดงโอวาทข้อคิด ทำพิธีปิด ผลการฝึกอบรม พบว่า ได้รับคำชื่นชมจากประธานฝ่ายฆราวาส และประธานฝ่ายสงฆ์ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ปลูกฝังเรื่องการเจริญสติ ที่สำคัญได้ฝึกปฏิบัติจริง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า สนใจ และตั้งใจฟังธรรมะที่ประธานฝ่ายสงฆ์ แสดง มีระเบียบเรียบร้อยน่าเลื่อมใสศรัทธาของผู้เข้าร่วมพิธีปิดจากการสังเกตพฤติกรรมการ

เรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความพร้อม สนใจ และการตั้งใจฟัง ให้ความร่วมมือ และปฏิบัติกิจกรรมได้ เป็นอย่างดี

2.7 กิจกรรมสวดมนต์ ทำวัตรตอนเช้า และตอนเย็น (เวลา 3 ชั่วโมง) คณะพระวิทยากร แบ่งเป็น ทำวัตรตอนเช้า 2 ช่วงเวลา ๆ ละ 30 นาที (รวมเวลา 1 ชั่วโมง) ทำวัตรตอนเย็น 3 ช่วงเวลา ๆ ละ 1 ชั่วโมง (รวมเวลา 2 ชั่วโมง) จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า ส่วนมากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือ และมีความตั้งใจสวดมนต์ตามหนังสือ โดยวิธีการสวดมนต์ภาษาบาลีแล้วแปลเป็นภาษาไทยตลอดกิจกรรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถทำได้คล่องแคล่ว และสามารถรู้ความหมายของเนื้อความอีกด้วย สุดท้ายมีการอุทิศส่วนบุญ และแผ่เมตตาที่ได้ปฏิบัติในครั้งนี้ เป็นความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

กิจกรรมเดินจงกรม เจริญสติพัฒนาจิตใจ หลังกิจกรรมสวดมนต์ ทำวัตรตอนเช้า (เวลา 2 ชั่วโมง) คณะพระวิทยากร ช่วงเวลา ๆ ละ 1 ชั่วโมง (รวมเวลา 2 ชั่วโมง) จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือ และมีความตั้งใจ ได้มีโอกาสตื่นนอนตอนเช้า สูดอากาศบริสุทธิ์ของธรรมชาติ หลังจากพระวิทยากรให้ความรู้ และสาธิตเนื้อหา โดยการเดินแบบช้า ๆ ฝึกควบคุมอารมณ์ตนเอง มีความสงบ ทางกาย วาจา ประกอบกับเสียงสัจว์แมลงตอนเช้ามีดทำให้บรรยากาศในตอนเช้านี้สดชื่นและแจ่มใส และมีการฝึกโยคะเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ

2.8 วิธีการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ผู้วิจัยนำข้อมูลแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษามา กำหนดวิธีการฝึกอบรมโดยเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ โดยการบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจ การสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง

2.9 สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ศึกษา และวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมทั้งหมด โดยเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ คัดหาสื่อ ต่าง ๆ พร้อมแหล่งการเรียนรู้ ดังนี้ สถานที่ปฏิบัติจริง เช่น วัด เอกสารประกอบคำบรรยาย วีดิทัศน์ ซีดี โปรเจคเตอร์ เพาเวอร์พอยท์ ประกอบคำบรรยาย คอมพิวเตอร์ และวัสดุอุปกรณ์ภายในวัด เป็นต้น ซึ่งส่งเสริม และสนับสนุนผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เต็มตามศักยภาพ

ทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรมกับนักศึกษา ใช้เวลา 30 นาที โดยยึดจุดมุ่งหมายและแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ใน แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

จากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรกับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ที่เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี ระหว่างวันที่ 7- 11 ตุลาคม พุทธศักราช 2550

ณ ศูนย์ปฏิบัติการธรรมสิริธรรมมุนี ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง สระบุรี เป็นเวลา 4 ถึง 5 วัน โดยภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกิจกรรม ผลการใช้หลักสูตร จากการสังเกต ระหว่างทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้รับความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจ และสนใจ ศึกษาหาความรู้จากเอกสาร และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรม มีการจดบันทึก แสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย และตอบคำถามจากการซักถามของพระวิทยากร มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรม เป็นอย่างดี ตามแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ส่งผลมาจากเทคนิคการสอนของพระวิทยากรแต่ละรูป มีมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานตลอดเวลา ไม่เครียด ไม่น่าเบื่อ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตาม ตารางการฝึกอบรมได้อย่างถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 4 วิจัย (Development) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

1. ผลการประเมินหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 คน เพื่อเป็นการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีการประเมินผล 3 ระยะคือ 1) การประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร 2) การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร และ 3) การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและแบบวัดการควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมการเจริญสติก่อนฝึกอบรม (pre – test)

2. การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบสังเกต พฤติกรรมการเจริญสติ และพฤติกรรมระหว่างอบรม

3. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร โดยวัดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม การควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมการเจริญสติ เจตคติที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ประเมินโครงการ และประเมินหลังอบรม 3 เดือน โดยวัดการควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมการเจริญสติ

สำหรับการนำเสนอผลการประเมินหลักสูตร นำเสนอโดยการเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ผลระหว่างใช้หลักสูตร และหลังใช้หลักสูตรดังนี้

1.1 การประเมินผลก่อนกับหลังการใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้นำผลของการประเมินก่อนการใช้หลักสูตรซึ่งใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมก่อนฝึกอบรม ((pre – test) และนำผลของการประเมินหลังการใช้หลักสูตร (post - test) มาเปรียบเทียบกันตามสมมติฐานในการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งปรากฏผล ดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบของความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

ความรู้	n	\bar{X}	S.D.	t-test	P -value
ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม	29	15.75	2.76	10.44	0.00
หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม	29	20.13	1.76		

จากตาราง 11 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบของการควบคุมอารมณ์ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

การควบคุมอารมณ์	n	\bar{X}	S.D.	t-test	P -value
ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม	29	57.00	6.44	3.44	0.02
หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม	29	59.36	5.71		

จากตาราง 12 พบว่า การควบคุมอารมณ์ของนักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบของพฤติกรรมการเจริญสติก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

พฤติกรรมการเจริญสติ	n	\bar{X}	S.D.	t-test	P-value
ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม	29	20.85	4.85	8.41	0.00
หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม	29	31.16	4.17		

จากตาราง 13 พบว่า พฤติกรรมการเจริญสติของนักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร

1.2.1 ประเมินพฤติกรรมระหว่างอบรม

ผลการประเมินพฤติกรรมของนักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ระหว่างอบรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13 ประกอบด้วยการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ ต้องปรับปรุง ซึ่งแต่ละรายการประเมินจะวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเทียบคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย ว่าอยู่ในระดับใด ตามที่กำหนดไว้ แล้วนำเสนอข้อมูลแบบตาราง ซึ่งปรากฏผลตามตาราง 14 - 26

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 1 ลงทะเบียนรายงานตัว พิธีเปิดมอบตัวเป็นศิษย์ แนะนำวิทยากรของ
นักศึกษาต่อการฝึกอบรม ภาพรวมของการประเมิน

รายการสังเกต	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พุคโต้ตอบเรื่องที่อบรม	2.97	0.19	ดี
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
3. การปฏิบัติตามกฎการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
รวม	3.66	0.50	ดีมาก

จากตาราง 14 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติตามกฎการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ตอบคำถามพุกโต้ตอบเรื่องที่อบรม ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.19)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 2 ตามหาหัวใจ เมื่อฉันทและเธอมาเจอกัน ของนักศึกษาต่อการฝึกอบรมภาพ
รวมของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พุคโต้ตอบเรื่องที่อบรม	3.76	0.44	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
3. การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ	3.62	0.49	ดีมาก
4. กระบวนการทำงานกลุ่ม (อัตตจริยา)	3.52	0.51	ดีมาก
รวม	3.72	0.45	ดีมาก

จากตาราง 15 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ กระบวนการทำงานกลุ่ม (อัตตจริยา) ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.51)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 3 ศิลปะในการดำเนินชีวิตอย่าง รู้เท่าทันของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม
ภาพรวมของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	4.00	0.00	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
3. สรุปประโยชน์ของสติและโทษของการขาดสติ	3.72	0.45	ดีมาก
4. วิเคราะห์คุณและโทษของสื่อ	3.86	0.35	ดีมาก
รวม	3.90	0.30	ดีมาก

จากตาราง 16 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ตอบคำถามและพูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม และความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ สรุปประโยชน์ของสติ และโทษของการขาดสติ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.45)

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 4 ธรรมะกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สติกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
(สติปัญญาฐาน 4) กฎแห่งกรรม ธรรมกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษา
ต่อการฝึกอบรมภาพรวมของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	3.83	0.38	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
3. อธิบายวิธีประยุกต์หลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.69	0.47	ดีมาก
รวม	3.84	0.37	ดีมาก

จากตาราง 17 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การอธิบายวิธีประยุกต์หลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.47)

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปรความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 5 ธรรมชาติดึก (ทำดีไม่ต้องเดี๋ยว)ของนักศึกษาต่อการฝึกอบรมภาพรวมของ
การประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปรความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	3.69	0.47	ดีมาก
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	3.97	0.19	ดีมาก
3. การทำงานด้วยความสามัคคี	3.79	0.41	ดีมาก
4. กระบวนการทำงานกลุ่ม	3.79	0.41	ดีมาก
5. มีความคิดสร้างสรรค์	3.72	0.45	ดีมาก
รวม	3.79	0.41	ดีมาก

จากตาราง 18 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่
มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.19) ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ตอบคำถาม พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.47)

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปรความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 6 คุณค่าแห่งการเจริญสติของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม ภาพรวมของ
การประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปรความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	3.41	0.50	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.93	0.26	ดีมาก
3. การสำรวม กาย วาจา (ปิยวาจา)	3.90	0.31	ดีมาก
4. ความตั้งใจในการฝึกสติ	3.79	0.49	ดีมาก
รวม	3.76	0.45	ดีมาก

จากตาราง 19 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่
มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.26) ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความตั้งใจในการฝึกสติ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.50)

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 7 ศิลปะการเรือนวิถีชีวิตอย่างมีสติของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม ภาพรวมของ
การประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	3.79	0.41	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.86	0.35	ดีมาก
3. การยอมรับฟังความคิดเห็น (ข้อบกพร่อง)	4.00	0.00	ดีมาก
4. การให้ข้อเสนอแนะเพื่อน (ธรรมทาน)	3.97	0.19	ดีมาก
5. การกำหนดแนวทางแก้ปัญหาของตนเอง	3.93	0.26	ดีมาก
รวม	3.91	0.29	ดีมาก

จากตาราง 20 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่าข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การยอมรับฟังความคิดเห็น (ข้อบกพร่อง) ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ตอบคำถาม พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.41)

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 8 นิทานประสาณใจ ละครสะท้อนธรรม (2)ของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม
ภาพรวมของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	4.00	0.00	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
3. การนำเสนอหรือถ่ายทอดหลักธรรมออกมาเป็นละคร	4.00	0.00	ดีมาก
4. การสรุปคติธรรมจากการแสดงละคร	4.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.00	0.00	ดีมาก

จากตาราง 21 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ทุกข้อ
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00)

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปรความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 9 ธรรมชาติวไรตี้สาระธรรมชาติ ตาม – ตอบของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม
ภาพรวมของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	3.72	0.45	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.79	0.41	ดีมาก
3. การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	3.86	0.35	ดีมาก
4. การให้แง่คิดโดยใช้คติธรรม(ธรรมทาน)	3.97	0.19	ดีมาก
รวม	3.84	0.37	ดีมาก

จากตาราง 22 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่าข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การให้แง่คิดโดยใช้คติธรรม (ธรรมทาน) ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.19) ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ตอบคำถาม พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.45)

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปรความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 10 โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม
ภาพรวมของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	4.00	0.00	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.97	0.19	ดีมาก
3. ความสามัคคีในหมู่คณะ	3.90	0.31	ดีมาก
4. การนำเสนอโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	3.72	0.45	ดีมาก
5. โครงการที่นำเสนอมีความริเริ่มสร้างสรรค์	3.76	0.44	ดีมาก
รวม	3.87	0.34	ดีมาก

จากตาราง 23 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่าข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ตอบคำถาม พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การนำเสนอโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.45)

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปรความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 11 จุดเทียนอุทิศการณของนักศึกษาต่อการฝึกอบรมภาพรวมของ
การประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	4.00	0.00	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
3. เปรียบเทียบการจุดเทียนกับความเป็นครู	3.00	0.00	ดี
4. อธิบายถึงความสำคัญของการเป็นครู	4.00	0.00	ดีมาก
รวม	3.75	0.43	ดีมาก

จากตาราง 24 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่าข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ตอบคำถาม พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
อธิบายถึงความสำคัญของการเป็นครู ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่
เปรียบเทียบการจุดเทียนกับความเป็นครู ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.00)

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปรความของพฤติกรรมระหว่างการ
ฝึกอบรมแผนที่ 12 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู เขียนเรียงความเรื่อง "คุณค่าแห่ง
ชีวิต" ของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม ภาพรวมของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	3.93	0.26	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.90	0.31	ดีมาก
3. ความสามารถในการเขียนเรียงความเรื่องคุณค่าแห่งชีวิต	4.00	0.00	ดีมาก
4. การอธิบายความหมายของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู	3.86	0.35	ดีมาก
รวม	3.92	0.27	ดีมาก

จากตาราง 25 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่าข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความสามารถในการเขียนเรียงความเรื่องคุณค่าแห่งชีวิต
($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การอธิบายความหมายของคุณธรรม
จริยธรรมสำหรับครู ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.35)

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความของพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม
แผนที่ 13 สรุปลักษณะ / พิธีปิดของนักศึกษาต่อการฝึกอบรม ภาพรวมของ
การประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ตอบคำถาม/ พูดโต้ตอบเรื่องที่อบรม	4.00	0.00	ดีมาก
2. การสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	ดีมาก
3. มีความประทับใจต่อการฝึกอบรม	4.00	0.00	ดีมาก
4. แสดงพฤติกรรม อ้าลาด้วยความนอบน้อม	4.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.00	0.00	ดีมาก

จากตาราง 26 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการปฏิบัติระหว่างการฝึกอบรมโดยภาพรวม
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ทุกข้อ
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00)

1.2.2 ผลการประเมินการเจริญสติระหว่างอบรม

ผลการประเมินการเจริญสติระหว่างอบรมการพัฒนาหลักสูตรการเจริญสติเพื่อพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพ
สตรี จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นการประเมินผลหลักสูตรระหว่างการพัฒนาหลักสูตรใช้ โดยประเมินผลจาก
กลุ่มตัวอย่าง 29 คน ที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย ซึ่งมีแบบวัด 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก
ปานกลาง น้อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังตาราง 27

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความของแบบประเมินพฤติกรรม
เจริญสติระหว่างอบรมการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

รายการ	วันที่ 1		วันที่ 2		วันที่ 3		วันที่ 4		วันที่ 5	
	\bar{X}	S.D.								
1. มีสติในขณะที่ตื่นนอน	2.07	0.88	2.62	0.90	2.82	0.65	3.06	0.60	3.37	0.82
2. มีสติในขณะที่สวมคันต์	2.27	0.88	2.55	0.68	2.96	0.56	3.20	0.72	3.34	0.72
3. มีสติในขณะที่ออกกำลังกาย	2.58	0.86	2.93	0.79	3.17	0.65	3.41	0.73	3.41	0.62

ตาราง 27 (ต่อ)

รายการ	วันที่ 1		วันที่ 2		วันที่ 3		วันที่ 4		วันที่ 5	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
4. มีสติในขณะที่อาบน้ำ	2.44	0.86	2.82	0.84	3.03	0.82	3.41	0.56	3.41	0.68
5. มีสติในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม	2.48	0.73	3.03	0.62	3.31	0.47	3.41	0.62	3.48	0.50
6. มีสติในขณะที่รับประทานอาหาร	2.51	0.83	2.72	0.70	3.13	0.63	3.72	0.60	3.44	0.63
7. มีสติในขณะที่เดิน	2.37	0.82	2.82	0.71	3.10	0.61	3.31	0.60	3.34	0.66
8. มีสติในขณะที่พูด	2.41	0.90	2.68	0.84	2.96	0.62	3.27	0.64	3.37	0.72
9. มีสติในขณะที่ฟังธรรม	2.13	0.83	2.72	0.75	3.10	0.48	3.17	0.60	3.44	0.57
10. มีสติในขณะที่นอน	2.48	0.94	2.90	0.77	3.34	0.72	3.48	0.57	3.72	0.45
รวม	2.35	0.17	2.77	0.14	3.10	0.15	3.30	0.12	3.43	0.10
แปลความ	มีสติปานกลาง		มีสติมาก		มีสติมาก		มีสติมาก		มีสติมาก	

จากตาราง 27 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเจริญสติระหว่างอบรมในแต่ละวันของการฝึกอบรมส่วนใหญ่ อยู่ในระดับการมีสติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า การวัดทักษะปฏิบัติการเจริญสติระหว่างการอบรม วันที่ 1 อยู่ในระดับการมีสติภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนวันที่ 2 ถึงวันที่ 5 การมีสติระหว่างการอบรมอยู่ในระดับมาก

1.3 การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร

1.3.1 การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม

ผลการประเมินเจตคติต่อการฝึกอบรมและการประเมินโครงการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นการประเมินผลหลักสูตรระหว่างการทดลองใช้ โดยประเมินผลจากกลุ่มตัวอย่าง 29 คน ที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย แสดงผลภาพรวมในแต่ละด้านของการประเมินตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏดังตาราง 28 – 29

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับเจตคติของนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ข้าพเจ้ามาเข้าอบรมเพราะถูกบังคับ	3.20	1.17	ไม่แน่ใจ
2. อยากให้แต่ละกิจกรรมหมดเวลาเร็วๆ	3.60	0.94	ไม่เห็นด้วยมาก
3. เรื่องราวในหลักสูตรแปลกน่าสนใจ	4.58	0.68	มากที่สุด
4. กิจกรรมที่จัดขึ้นมีหลายรูปแบบน่าสนใจ	4.65	0.55	มากที่สุด
5. เข้าอบรมแล้วรู้สึกที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้	4.13	0.69	มากที่สุด
6. ข้าพเจ้าตั้งใจที่มีโอกาสเข้ารับการอบรม	4.68	0.54	มากที่สุด
7. ข้าพเจ้าไม่รู้สักทุงใจเมื่อต้องทำกิจกรรมต่างๆ	4.20	0.81	มากที่สุด
8. หลังอบรมตั้งใจจะแก้ไขตนเองใหม่	4.34	0.61	มากที่สุด
9. เข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น	4.62	0.56	มากที่สุด
10. ข้าพเจ้าได้ประโยชน์จากการอบรมครั้งนี้มาก	4.75	0.43	มากที่สุด
11. เป็นหลักสูตรสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้จริง	4.44	0.57	มากที่สุด
12. ยิ่งอบรมยิ่งน่าเบื่อ	3.27	0.84	ไม่แน่ใจ
13. เข้าอบรมแล้วเข้าใจปัญหาชีวิตมากขึ้น	4.20	0.67	มากที่สุด
14. เข้าร่วมกิจกรรมแล้วจิตใจผ่อนคลาย	4.51	0.57	มากที่สุด
15. เวลาเข้าร่วมกิจกรรมข้าพเจ้าว่างนอนมากที่สุด	3.27	0.84	ไม่แน่ใจ
16. เป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่	4.41	0.73	มากที่สุด
17. หลักสูตรมีความสนุกสนานรู้สึกผ่อนคลาย	4.37	0.62	มากที่สุด
18. อยากเข้าร่วมหลักสูตรแบบนี้อีก	4.41	0.62	มากที่สุด
19. เข้าอบรมครั้งนี้รู้สึกว่าใช้เวลาให้เกิดประโยชน์	4.58	0.82	มากที่สุด
20. เป็นหลักสูตรที่ควรจัดไว้ในทุกสถานศึกษา	4.68	0.47	มากที่สุด
รวม	4.24	0.48	มากที่สุด

จากตาราง 28 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้าพเจ้าได้ประโยชน์จากอบรมครั้งนี้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.43) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้าพเจ้ามาเข้าอบรมเพราะถูกบังคับ ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 1.17)

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อโครงการฝึกอบรบการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ภาพรวมแต่ละด้านของการประเมิน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. ความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	4.34	0.48	มาก
2. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้	4.34	0.84	มาก
3. ความพึงพอใจของท่านที่มีต่อวิทยากร/เรื่อง			
- ตามหาหัวใจ	4.33	0.88	มาก
- เมื่อฉันและเธอมาเจอกัน	4.40	0.61	มาก
- ศิลปะในการดำเนินชีวิต	4.41	0.63	มาก
- ธรรมะกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.41	0.63	มาก
- ธรรมะติดปีก	4.47	0.62	มาก
- คุณค่าแห่งการเจริญสติ	4.44	0.65	มาก
- ศิลปะการเรียนรู้ชีวิตอย่างมีสติ	4.44	0.65	มาก
- นิทานประสาณใจ	4.47	0.64	มาก
- ละครสะทอนธรรม	4.50	0.63	มาก
- ธรรมะวาไรตี้	4.50	0.62	มาก
- โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	4.50	0.63	มาก
- จุดเทียนอุดมการณ์	4.50	0.62	มาก
- คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู	4.48	0.64	มาก
- การเขียนเรียงความคุณค่าแห่งชีวิต	4.03	0.81	มาก
- ก่อนจากฝากธรรม / ผู้รักด้วยห่วงใยผู้ใจด้วยห่วงธรรม	4.13	0.81	มาก
4. ช่วงเวลาที่อบรม (ปิดเทอม)	4.12	0.82	มาก
5. เอกสาร/ สื่อประกอบการอบรม	4.12	0.82	มาก
6. การดำเนินการ เช่น การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงานการอำนวยความสะดวก	4.17	0.82	มาก
7. อาหารและเครื่องดื่ม	4.86	0.35	มากที่สุด
8. โสตทัศนอุปกรณ์	4.74	0.47	มากที่สุด
9. บรรยากาศในการจัดอบรม	4.74	0.51	มากที่สุด
10. สถานที่จัดอบรม	4.75	0.48	มากที่สุด
11. สถานที่พัก	4.75	0.47	มากที่สุด
รวม	4.72	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 29 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.35) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ กิจกรรมการเขียนเรียงความคุณค่าแห่งชีวิต ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.81)

ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อโครงการจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม อยากให้เพิ่มเวลาอีก อยากให้มีการจัดฝึกอบรมอย่างนี้อีก ผลการอบรมสามารถนำความรู้หลักธรรมและหลักการปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สนุกและได้รับความรู้ การจัดอบรมครั้งต่อไปควรจัดในช่วงปิดภาคเรียน และควรมีกิจกรรมที่แตกต่างจากการอบรมครั้งนี้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิต

1.3.2 การประเมินผลหลังสิ้นสุดการอบรม 3 เดือน

ผู้วิจัยได้ติดตามผลของการใช้หลักสูตร 3 เดือนหลังจากใช้หลักสูตรโดยการประเมินพฤติกรรมการเจริญสติและการควบคุมอารมณ์ 3 เดือน เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2551 หลังจากการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ผลการประเมินนำเสนอปรากฏดังตาราง 30 - 31

ตาราง 30 ผลการเปรียบเทียบการทดสอบพฤติกรรมการเจริญสติหลังการฝึกอบรม 3 เดือน กับหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา

พฤติกรรมการเจริญสติ	n	\bar{X}	S.D.	t-test	P-value
หลังการฝึกอบรม	29	31.16	4.17	1.67	0.10
หลังการอบรม 3 เดือน	29	32.33	1.95		

จากตาราง 30 พบว่า พฤติกรรมการเจริญสติของนักศึกษาศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หลังการฝึกอบรม 3 เดือน ไม่แตกต่างกับพฤติกรรมหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ตาราง 31 ผลการเปรียบเทียบการทดสอบพฤติกรรมการควบคุมอารมณ์หลังการฝึกอบรม 3 เดือนกับหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา

การควบคุมอารมณ์	น	\bar{X}	S.D.	t-test	P -value
หลังการฝึกอบรม	29	59.36	5.71	2.25	.032
หลังการอบรม 3 เดือน	29	60.94	4.66		

จากตาราง 31 พบว่า การวัดการควบคุมอารมณ์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หลังการฝึกอบรม 3 เดือนไม่แตกต่างกับพฤติกรรมหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2. ผลการปรับปรุงหลักสูตร

ภายหลังจากการนำหลักสูตรไปไปทดลองใช้ ผู้วิจัยนำได้พบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร ในด้านเวลาของการฝึกอบรม ว่า

ควรมีเวลาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการทำกิจส่วนตัวให้มากกว่านี้ ผู้วิจัยจึงปรับเวลาดดลงทุกแผน แผนละ 10 นาที และได้ทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ฉบับสมบูรณ์ เพื่อผู้นำไปใช้ได้รับให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อไป